

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده
Future Cities Vision

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده
www.jvfc.ir
دوره اول، شماره دوم، پیاپی (۲)، تابستان ۱۳۹۹
صفحه ۵۱-۶۱

شناسایی مختصات شهر دوستدار سالم‌دان در ایران ۲۰۵۰

فرشته ادبی روشن*، دانش آموخته دکتری گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران.

مهری طالب پور، استاد گروه تربیت بدنی. دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران

حسین پیمانی زاد، دانشیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران

علی اصغر پورعزت، استاد گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

دريافت: ۱۳۹۸/۰۳/۲۲ پذيرش نهايی: ۱۳۹۹/۰۲/۰۱

چکیده

شهر دوستدار سالم‌دان، به عنوان رویکردی جدید در حوزه مطالعات شهری است که مورد توجه بسیار سازمان پهداشت جهانی قرار گرفته است. به منظور شناسایی و تصویر پردازی در این پژوهش، از رویکرد کیفی و روش نظریه داده بنیاد استفاده شد. در این راستا با استفاده از مصاحبه عمیق با ۲۰ نفر از خبرگان حوزه‌های علوم ورزش، آینده‌پژوهی و جمیعت‌شناسی با این تأکید که در حوزه سالم‌دانی صاحب نظر بودند، بهره گرفته شد. در مرحله اول تحقیق، جهت شناسایی و استخراج مختصات شهرهای دوستدار سالم‌دان، ۳۷ کد از بین ۱۸۱ کد دریافتی از مصاحبه‌ها استخراج گردید، در مرحله کدگذاری محوری، کدهای احصا شده در مرحله قبل در قالب ۷ کد و در نهایت در مرحله کدگذاری انتخابی ظهور کسب و کارهای جدید و پویا، جسم سالم و پویا، روابط پویا و اقتصاد پویا به عنوان کدهای انتخابی مشخص شدند. با توجه به نتایج پژوهش، تصاویر ارائه شده از مختصات شهرهای آینده در پژوهش حاضر، دارای هویتی وام گرفته از آینده‌ای نامعلوم و از جنس عدم اطمینان هستند که جهت شناسایی آنها، ضمن داشتن چاشنی تخیل، لازم است به بررسی تاثیر وابستگی‌های اکنون حقیقی بر آینده‌های احتمالی آن پرداخت. از این رو تصاویر ارائه شده در این تحقیق حول چهار تصویر کلی روابط پویا، اقتصاد پویا، جسم سالم و پویا و ظهور کسب و کارهای جدید و نوپا تمایل دارد.

واژه گان کلیدی: مختصات آینده، تصویر پردازی آینده، مطالعات آینده، آینده پژوهی و سالم‌دان، شهر دوستدار سالم‌دان

سالمند، در بطن خود، بار معنایی عمیقی از قبیل احترام دارد. احترام به نوع و گونه سالمندی جمعیت، در خصوص برآورده ساختن و رفع نیازهای سالمندان در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، بهداشت و درمان، رفتاری و ... (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۰۷) و اقداماتی از قبیل مناسب سازی وسایل حمل و نقل عمومی، پرواضح است که ارتباط زیادی بین این عوامل با سطح دانش، مهارت، توانمندی و توانمندسازی افراد دارد که از طریق آموزش و یادگیری به دست می‌آید. در ایران نیز اقدامات بسیاری در زمینه آماده سازی فضاهای شهری در خصوص سالمندان انجام شده است و بر اساس آن نهادهای مختلف، متعهد به برنامه‌ریزی و اقدام مناسب در این زمینه شده‌اند. یکی از حوزه‌های دانشی، که به شناسایی و آماده سازی محیط، برای ورود به شرایط جدید کمک بسیاری می‌کند، بهره گیری از دانش مطالعات آینده یا دانش آینده‌پژوهی است(Weimer & Vining, 2017). بل^۲، معتقد است؛ آینده‌پژوهی دانشی چندرشته‌ای یا فرارشته‌ای است که با ارتقای سطح تفکر آینده‌گرای خودآگاه و کارآمد به دست می‌آید (Bell, 2003). جیمز دیتور^۳ معتقد است؛ تصاویر ذهنی که اندیشمندان حوزه مطالعات آینده، در قالب آینده‌های شناسایی شده، استخراج می‌کنند می‌تواند خوش بینانه، بدینانه، ضعیف، قوی یا کاملاً ناشناخته باشند. او معتقد است این تصاویر از منظر آینده‌پژوهی قابلیت ممکن نمودن به عبارت درست یا غلط را ندارند و صرفاً برآیند و نشانی از آینده‌های محتمل هستند (Dator, 1998). توجه به این تعاریف در مبحث آینده‌پژوهی و ادغام آن با مسائل مربوط به سالمندی جمعیت، صراحتاً بیان می‌دارد که تغییرات گسترده نسل‌ها به لحظه اکنون برنمی‌گردد و تمام روزمره‌ها محدود به زمان حاضر نمی‌شوند، به این گونه که رویدادها از گذشته‌ها تاثیر می‌پذیرند و بر آینده‌ها تاثیر می‌گذارند و از این طریق پیامدهای اقدامات فعلی جامعه، می‌توانند حافظ

۱. مقدمه

بی‌شک بررسی محیط منطقه‌ای و ابعاد آن، یکی از سازه‌های اصلی در شکل‌گیری خطمشی‌های دولت-هاست، با این حال امروز، جریان قدرت داستان متفاوتی را ایجاد کرده است. به گونه‌ای که ادغام جهانی و پیچیدگی در محیط نامطممان سبب ظهور عصر فرا رقابتی^۱ شده است، که از ویژگی‌های بارز آن، فروپاشی چارچوب‌ها و بازی‌های قدیمی و قابل پیش-بینی دولت‌هاست (Jiao, Wei, & Cui, 2010). این عصر صراحتاً بیان می‌کند گرچه توجه به عناصر سنتی لازم و باسته مانایی است اما برای پیش‌رفت و توسعه کافی نمی‌باشد (Amer, Daim, & Jetter, 2013) و لازم است به نحوه ظهور تغییرات کلان توجه کرد (Jessop, 1995). نمونه‌ای از این تجربه، توجه به مقوله سالمندی جمعیت می‌باشد، که هر کدام از کشورهای جهان تجربه متفاوتی از رویایی با آن دارد Jenkin, Eime, Westerbeek, O'Sullivan, & Van Uffelen, 2017) یکی از مشخصه‌های چالش‌زای سالمندی جمعیت را هزینه‌های سنگین ناشی از بیماری‌های دوران سالمندی می‌داند، به طور مثال بیماری دماسن یا زوال عقل که بیش از ۴۷ میلیون نفر در سرتاسر جهان در سال ۲۰۱۵ به آن مبتلا بودند، پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۳۰ این تعداد به ۷۵ میلیون نفر بررسد و انتظار می‌رود تا سال ۲۰۵۰ این تعداد سه برابر شوند. این بیماری به تنها یک در سال ۲۰۱۰ حدود ۶۰۴ میلیارد دلار در جهان هزینه داشته که تقریباً معادل ۱٪ از تولید ناخالص داخلی در سطح جهان می‌باشد، که به شدت قابل تأمل است. بررسی تجارب کشورهای مختلف جهان، می‌بین این است راه گریزی از این بحران وجود ندارد و باید به دنبال گزیری اساسی بود (Weimer & Vining, 2017). همچنین در گزارش سال ۲۰۰۷ سازمان بهداشت جهانی، از کلان واژه‌ای با عنوان شهر دوستدار سالمند نام برده شده است. واژه شهر دوستدار

2 Wendell Bell
3 James Allen Dittor

1 hyper-competition

۲. مبانی نظری

۱-۲. مختصات شهرهای دوستدار سالمند

شهرهای دوستدار سالمند برگرفته از واژه لاتین Age-friendly Cities و مبتنی بر شهری است که دارای زیرساخت های لازم برای سالمندان باشد و توانایی ایجاد مشارکت فعال و حمایت از آنها را فراهم آورد و برای سالمندان احساس ایجاد ارزش ایجاد کند (Alley et al, 2007). که با استفاده از زیرساخت-های در گزارش سال ۲۰۰۷ سازمان بهداشت جهانی به صورت مشروح مورد بحث قرار گرفته است. در این گزارش موارد زیر، به صورت مشروح مورد بحث قرار گرفته است.

۱- فضاهای عمومی

۲- حمل و نقل

۳- مسکن

۴- مشارکت اجتماعی

۵- ارتباطات و اطلاعات

۶- احترام و شمول اجتماعی

۷- مشارکت مدنی و اشتغال

۸- خدمات پزشکی - بهداشتی.

بازنگری های سال های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ در نهایت سبب تجمعی این عوامل در چهار عامل؛ محیط فیزیکی، محیط اجتماعی، دولت و منابع امنیت اقتصادی و سلامت بود. از آنجاکه جمعیت سالمندی در ایران و جهان در حال افزایش می باشد، هدایت مدیریت شده‌ی این جمعیت به سمت فضاهای شهری، موجبات پایداری و سرزنش‌گی آنها می شود (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۱۳). پر واضح است که کشور ایران اسلامی نیز، در چند دهه گذشته دستخوش تحولات چشمگیری در حوزه‌های متفاوتی از قبیل؛ زیست محیطی، جمعیتی، سیاسی، علمی و فرهنگی بوده است. تردیدی وجود ندارد که بهره مندی مثبت از نتایج و آثار این اقدامات، هنگامی میسر خواهد بود که آمادگی همه جانبه و در همه بخش‌ها برای این رویارویی وجود داشته باشد. در غیر اینصورت، بی‌شک، موج سریع پیری و سالخوردگی

جريان‌های بعدی باشند. به بیان دیگر، حاصل فشار گذشته و کشش آینده می‌تواند حامل تصاویری باشد که آینده را به جلو می‌رانند (Morgan, 2015). یک تصویر قوی و منحصر به فرد می‌تواند به مثابه یک "هويت" مطرح شود و اين توانايي را دارد که با تممايز ساختن مقصد از ساير مقاصد موجود در اذهان نفوذ كرده و به طور مداوم ارسال اطلاعات را ساده مى‌نماید. که به نظر مى‌رسد گزارشات دولتی بتواند اين دست باشد. نمونه‌ی باز آن گزارشات هرساله سازمان بهداشت جهانی در خصوص افزایش نرخ بیماری‌ها و هزینه‌های ناشی از آن می‌باشد که خدمات بهداشت و درمان نمی‌تواند پاسخگوی این جمعیت زياد باشد Goharinezhad, Maleki, Baradaran, (۲۰۰۹)، Asmiet و همکاران (Ravaghi, 2016) در نتيجه پژوهشی فضای سال ۲۰۳۰ آمریكا را به گونه‌ای ترسیم می‌کنند که در آن جمعیت این کشور به بیش از ۳۶۵ میلیون نفر افزایش می‌باید و بیان می‌کنند با اینکه شیوع سلطان به عوامل زیادی بستگی دارد با این حال به نظر مى‌رسد، تغییرات جمعیتی تا حدود زیادی عامل افزایش آن خواهد بود (Smith, Hurria, Hortobagyi, & Buchholz, 2009). يكى از نتایج اين ترسیم، تفاوت قائل شدن بين دیدگاه‌های متفاوت در خصوص "پیری" و "سالمندی" به دلیل کاهش سلامت عمومی است، گزینه‌هایی مانند سیگار کشیدن، رژیم غذایی نامناسب و عدم پراختن به فعالیت‌بدنی می‌تواند تبدیل به سالمندی ناموفق شود. در حالیکه افزایش سن بازنشستگی و مشارکت نیروی کار سالمند در کشورهایی از جمله هلند گویای فتح باب دیگری در دستیابی به توسعه است، به گونه‌ای که در این دست کشورها هم راستا با افزایش سن بازنشستگی، نرخ مشارکت افراد مسن نیز در طول چند دهه گذشته افزایش یافته است (Olson & Shultz, ۲۰۱۹ ; Smits, van den Beld, Aartsen, & Schroots, ۲۰۱۴). که این نکته جای تأمل دارد.

توجه به سه رهیافت مطرح در تئوری داده بنیاد، به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش از رویکرد ظاهرشونده گلیزر استفاده شده است. در این تحقیق از مصاحبه‌ی عمیق به عنوان اصلی‌ترین ابزار جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. جامعه آماری در این مطالعه خبرگان حوزه‌های جمعیت شناسی، آینده‌پژوهی و علوم ورزشی هستند با این تأکید که در حوزه مسائل سالمندی صاحب‌نظر باشند. روش نمونه‌گیری پژوهش نیز نمونه‌گیری هدفمند است که از روش‌های نمونه-برداری غیراحتمالی می‌باشد. حجم نمونه در بخش کیفی به اشباع نظری بستگی دارد و از ابتدا قابل تعیین نبود. در مجموع ۲۰ نفر از خبرگان حوزه سالمندی در کشور که شامل طیفی از افراد مختلف از جمله سیاست گزاران سطح کلان از جمله مدیران وزارت ورزش، وزارت بهداشت، وزارت رفاه، صندوق بازنیستگی کشور، مرکز آمار کشور، دانشگاه‌های دولتی و آزاد کشور و مدیران سازمان‌های مرتبط در حوزه سالمندی مورد مطالعه قرار گرفتند.

جمعیت در آینده‌ای نه چندان دور گریبان‌گیر همه افراد جامعه خواهد بود. و این عامل، توجه به زیرساخت‌ها، مولفه‌ها و یا همان مختصاتی که لازمه مواجهه با شرایط سالمندی جمعیت است، را بیش از پیش لزوم بیشتر می‌بخشد. از این‌رو همه اقسام جامعه از قبیل دولتمردان، دانشگاهیان، هنرمندان، وزشکاران و همه افرادی که به گونه‌ای بر آینده سالمندان کشور تاثیرگذار هستند را و می‌دارد تا برای درک بهتر انتقال جمعیتی، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای آینده، دست به همکاری و همیاری سپرده و در ساخت تصویر درست سالمندی و راههای رسیدن به این تصویر اهتمام ورزند. از این‌رو پژوهش حاضر، در پی تصویرپردازی از شهر دوستدار سالمند در ایران ۲۰۵۰ می‌باشد و هدف آن - گشودن باب تعامل و برنامه‌ریزی هرچه بیشتر برای جوانان کنونی ایران که در سال ۲۰۵۰ سالمند هستند، می‌باشد. با این امید که منجر به خلق و بازنویسی تصاویر مطلوب‌تر از آنچه در این پژوهش شناسایی شده است، گردد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر در چهارچوب رویکرد کیفی و با بکارگیری روش تئوری داده بنیاد انجام گرفته است. با

جدول ۱. خبرگان همکار در پژوهش

ردیف	سن	تحصیلات	پست سازمانی	سابقه	حوزه تخصصی
۱	۶۳	دکتری	هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس	۲۱ سال	جمعیت شناسی
۲	۵۷	دکتری	هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس	۱۷ سال	جمعیت شناسی
۳	۵۱	دکتری	دیر کل شورای ملی سالمندان	۳۰ سال	سالمندی
۴	۶۲	دکتری	هیات علمی دانشگاه تهران	۳۲ سال	سالمندی
۵	۴۵	دکتری	هیات علمی دانشگاه مازندران	۲۰ سال	جمعیت شناسی
۶	۳۱	دکتری	هیات علمی دانشگاه تهران	۴ سال	سیاست‌گذاری
۷	۳۸	دکتری	هیات علمی دانشگاه اصفهان	۴ سال	آینده‌پژوهی
۸	۴۵	دکتری	هیات علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی	۱۲ سال	سالمندان
۹	۴۲	دکتری	معاونت فرهنگی اجتماعی وزارت ورزش	۱۴ سال	سیاست‌گذاری
۱۰	۴۸	دکتری	مدیر عامل مرکز نگهداری سالمندان	۱۱ سال	سالمندی
۱۱	۵۳	دکتری	هیات علمی دانشگاه گیلان	۹ سال	آینده‌پژوهی
۱۲	۵۰	دکتری	هیات علمی دانشگاه تهران	۲۴ سال	آینده‌پژوهی
۱۳	۵۵	دکتری	هیات علمی دانشگاه فردوسی	۲۳ سال	علوم ورزشی
۱۴	۵۷	کارشناس ارشد	معاونت سازمان صندوق بازنیستگی کشور	۲۵ سال	سالمندی

سالمندی / سیاست گذاری	۳۰ سال	معاونت سازمان صندوق بازنیستگی کشور	دکتری	۵۹	۱۵
آینده پژوهی	۳ سال	پژوهشگر پسادکتری آینده پژوهی	دکتری	۳۱	۱۶
علوم ورزشی	۱۸ سال	هیات علمی دانشگاه آزاد علوم تحقیقات تهران	دکتری	۴۷	۱۷
آینده پژوهی / سیاست گذاری	۱۷ سال	هیات علمی پژوهشکده چشم انداز و آینده پژوهی	دکتری	۵۱	۱۸
علوم ورزشی	۶ سال	هیات علمی دانشگاه تربیت مدرس	دکتری	۳۷	۱۹
سالمندی	۲۸ سال		دکتری	۵۱	۲۰

- بدنی موثر، استقلال و تمکن مالی، هماهنگی قدرت-های تاثیرگذار، درک محیطی، کاربست فناوری، ظهور قهرمان و بهداشت و درمان به عنوان کدهای محوری شناسایی شدند.

۳-۳. کدگذاری انتخابی

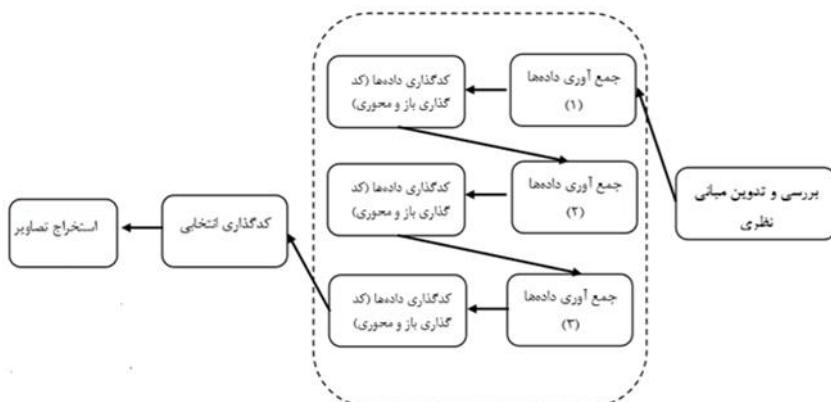
در کدگذاری انتخابی، متغیر اصلی یا فرایند اساسی نهفته در داده‌ها، چگونگی، مراحل وقوع و پیامدهای آن نمودار می‌شود. در این پژوهش با توجه به جلسات برگزار شده توسط تیم پژوهش، الگوی پیشنهادی زیر به دست آمد(شکل ۲).

۱-۳. کدگذاری باز

این مرحله اولین مرحله در تجزیه و تحلیل داده‌ها و کدگذاری است. در این پژوهش، پژوهشگر کدگذاری باز را با خواندن چندباره‌ی مصاحبه‌های پیاده شده آغاز کرده تا این طریق به فهمی کلی از مصاحبه‌ها دست یابد. سپس، بخش‌های مختلف هر مصاحبه خوانده شده و با ایده‌ی کلی حاصل از مطالعه‌ی آن مصاحبه مقایسه می‌شود. در ادامه، محقق کار را با تحلیل تک تک کلمات، عبارات، جملات و پاراگراف‌ها ادامه داده است.

۲-۳. کدگذاری محوری

در کدگذاری محوری، با در کنار هم قراردادن ۴۱ کد شناسایی شده، ۷ عامل تغییر نقش زنان، فعالیت

شکل ۱. الگوی پیشنهادی پژوهش

جدول ۱. کدگذاری داده‌ها

ردیف	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری انتخابی
۱	توجه به درخواست‌های سالمندان آینده		
۲	نیروی کار		
۳	اصلاحات سیستم بازنیستگی	هماهنگی قدرت‌های	
۴	امنیت شغلی	تأثیرگذار	
۵	پوشش تامین اجتماعی		

	نرخ وابستگی	۶
	ثبات مالی	۷
	انصاف در ارائه خدمات	۸
	بهره‌گیری از استعدادها و پتانسیل‌های فکری موجود	۹
	عدالت اقتصادی	۱۰
	فراگرد توزیع درآمد و ثروت	۱۱
اقتصاد و تمکن مالی	خودکفایی	۱۲
	رفاه طلبی	۱۳
	بودجه دولتی	۱۴
	تغییرات جمعیتی	۱۵
تغییر نقش زنان	حضور زنان در جامعه	۱۶
	تجرد گرایی	۱۷
	شبکه‌های اجتماعی	۱۸
	فعالیت‌های داوطلبانه	۱۹
	تغییرات در آداب و رسوم	۲۰
روابط پویا	بومی سازی مدل‌های موفق سالمندی	۲۱
	مهارت‌های فردی	۲۲
درک محیطی	سوانح آموزی	۲۳
	یادگیری فردی و سازمانی	۲۴
	مشارکت در زندگی اجتماعی	۲۵
	تمرکز بر جریانات و تحولات اثرگذار	۲۶
	انعطاف پذیری فردی	۲۷
	تغییرات زیر ساخت‌های مسکن و راه‌ها با توجه به ارگونومی	۲۸
جسم سالم و پویا	توسعه فرهنگ ورزش	۲۹
	سالم پیر شدن	۳۰
	سن یک عدد است	۳۱
فعالیت بدنی موثر	وضعیت بهداشت و سلامت	۳۲
	توسعه فناوری	۳۳
	آموزش موثر	۳۴
وضعیت بهداشت و سلامت	همکاری و دریافت ایده از خارج مرزها	۳۵
کاربرست فناوری	تجزیه و تحلیل فرسته‌های ساخت یافته و راهبردی	۳۶
ظهور کسب و کارهای جدید پویا	شناسایی روندهای آتی و تاثیرگذار	۳۷

کمک سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام گرفته و در نهایت چهار تصویر تاثیرگذار بر شهر دوستدار سالم‌دان در ایران ۲۰۵۰ به دست آمد.

۴-۱. تصاویر آینده

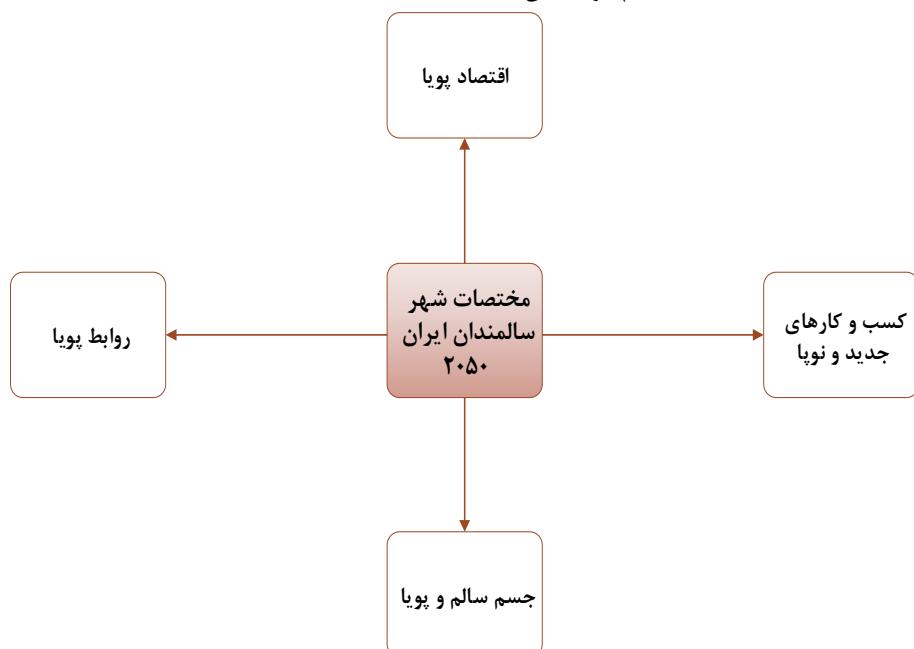
تصاویر آینده دارای هویتی وام گرفته از آینده‌ای نامعلوم و از جنس عدم اطمینان هستند که ضمن داشتن چاشنی تخیل، بازتاب تزريق آنها در اذهان

۴. یافته‌های تحقیق

بر اساس اهداف تحقیق و مباحث روش شناسی مطرح شده، نتایج پژوهش بر اساس تجزیه و تحلیل تئوری داده بنیاد و ارائه مختصات شهر دوستدار سالم‌دان ایران ۲۰۵۰ بر این اساس بیان می‌شود. با توجه به داده‌های به دست آمده از بخش مصاحبه و مشاهدات محقق، تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با

های اجتماعی افراد به اختصار تصاویر استخراج شده در بحث مختصات شهر سالم‌دان در این پژوهش شرح داده می‌شود؛ بر این اساس مدل کلی پژوهش به این نحو می‌باشد.

مردم، در افزایش تاب آوری اجتماعی و شخصی آنها نسبت به زمینه‌هایی که دچار تغییر، پیچیدگی و یا عدم قطعیت می‌شوند، ارزیابی می‌کند (Bussey, ۲۰۱۴). از این رو با توجه به ماهیت کشسانی تصاویر آینده و گذشته (Salgado & Berntsen, ۲۰۱۹) بر کنش-

شکل ۱. مدل کلی مختصات شهرهای دوستدار سالم‌دان

خون بالا و بیماری‌های قلبی و عروقی که از حدود ۲۰ سال قبل از ابتلا، علایم آن شروع می‌شود (Schmitter-Edgecombe, Lamb, McAlister, Vo, & Robertson, ۲۰۱۹). از این رو موارد گفته تأکید می‌کند پیشگیری همیشه بهتر از درمان است و در این بین نقش ورزش و فعالیت‌های بدنی همیشه پررنگ است.

۴-۴. تصویر اقتصاد پویا

پاسخ‌های سیاستی به پیری جمعیت در سطح جهانی هم سازه‌های مثبت را شامل می‌شود و هم منفی. از یک طرف، سالم‌نی معمولاً به عنوان دوره عدم تحرك و وابستگی به تصویر کشیده می‌شود در حالی که از طرف دیگر، غالباً همزمان افراد مسن به عنوان سرچشمی منابع اجتماعی و اقتصادی شناخته می‌شوند (Foster & Walker, ۲۰۱۴).

۲-۴. تصویر ظهرور کسب و کارهای جدید و نوپا در حالیکه تصویر سال‌های ۲۰۵۰ از دید سازمان بهداشت جهانی، توان با مشکلات اقتصادی و معشیتی برای بسیاری از مردم جهان، منجمله ایران شناخته شده است. بسیاری از جوامع توسعه یافته از نیروی سالم‌دانشان در راه اعتلای شرایط اقتصادی‌شان بهره جسته و با همسو سازی و ایجاد بستر همکاری بین دو نسل سالم‌دان و جوان، زمینه‌های رشد کارآفرینی را فراهم آوردند (Khan, ۲۰۱۸).

۳-۴. تصویر جسم سالم و پویا

پر واضح است که سلامت زیستن در دوران سالم‌نی یک نشان بارز از کیفیت زندگی در دوران جوانی دارد و نتایج خبر از این دارند که بیشتر خطرات و بیماری‌های مزمن دوران سالم‌نی از دوران میانسالی شروع می‌شود. تغییراتی از قبیل آزالیم، چاقی، فشار

۱۹۹۱). در سوی دیگر این پژوهش، تحلیلی از جنس ورزش حاکم است. با این تکیه‌گاه تعریفی که امرزوze، ورزش دیگر تنها بازی یا سرگرمی نیست، بلکه با سود سالیانه بالغ بر ۱۵۲ میلیارد دلار از صنایع پردرآمد دنیا محسوب می‌شود و محصولات و خدماتی مانند ورزش، سلامتی، تفریح و نشاط، اوقات فراغت، امکان و ایده را به همراه دارد. همچنین شواهد محکمی وجود دارد مبنی بر اینکه حتی با مقادیر کمی از فعالیت‌بدنی می‌توان مزایای سلامتی قابل توجهی را نیز بدست آورد (Shallwani et al., ۲۰۱۹). در این پژوهش با کنار هم قرار دادن این دو بازوی توانمند و با دیدی آینده پژوهانه به بررسی مختصات شهرهای آینده پرداختیم و روی سخن در این پژوهش، سکونت‌گاه‌هایی امن و به لحاظ زیست محیطی و اجتماعی خالی از خشونت، مقاوم و تاب آور بود. چراکه با توجه به افزایش سالانه جمعیت سالخورده‌گان در جهان، در آینده‌ای نزدیک، ایران نیز به یک کشور سالخورده تبدیل می‌شود. با توجه به اینکه عموم این سالمدنان، متولدین دهه ۶۰ می‌باشند، به نظر می‌رسد بحران‌های آنها در سال‌های دهه ۲۰۲۰ امتداد در ۲۰۵۰ نیز داشته باشد. با توجه به نتایج پژوهش، یکی از چارچوب‌ها در مختصات این شهر، شهر مبتنی بر فعالیت‌های ورزشی است. چراکه پرداختن به فعالیت‌های ورزشی به عنوان یکی از مهمترین اقدامات پیشگیرانه برای کاهش عوارض میانسالی و تسهیل در روند پیری می‌باشد و از آنجا که فعالیت‌بدنی و ورزش یک عامل مهم برای اصلاح شیوه زندگی است، توجه به این مساله، موضوعی جدی به نظر می‌رسد و لازم است در برنامه‌های دولت رنگی غنی‌تر به خود بگیرد، این یافته با نتایج پژوهش و نیلسن و همکاران^۱ (۲۰۱۹) همسو می‌باشد(Nielsen et al., 2019). در بعد مالی شهر دوستدار سالمدن، یکی از نگرانی‌های عده متخصصان مصاحبه شونده در این پژوهش، کسری بودجه دولت، بود که در شرایط کنونی نیز سبب تعديل نیرو در بسیاری از ارگان‌های دولتی و غیر دولتی شده

مصالحه‌های انجام شده، تجمیع عوامل؛ از بین رفتن تبعیض جنسیتی و حضور زنان در جامعه، نیروی کار، اصلاحات سیستم بازنیستگی، پوشش تامین اجتماعی، امنیت شغلی، انصاف در ارائه خدمات، خود کفایی، رفاه-طلبی و کمبود بودجه دولتی، شاخصه‌های تشکیل دو عامل کلان "هماهنگی‌های قدرت تاثیرگذار و اقتصاد و تمکن مالی" شده که در نهایت با توجه به نظر همکاران پژوهش عبارت "تصویر اقتصاد پویا" نام گذاری گردید. این تصویر در شرایطی ارائه گردید که با بهم خوردن سیکل جمعیت فعال و غیر فعال، هزینه‌های اضافی زیادی در بخش‌های تولیدی بر دولتها تحمیل خواهد شد.

۵-۴. تصویر روابط پویا

یکی دیگر از تصاویر آینده سالمدنان از دیدگاه متخصصان، بیان کننده این است که جمعیت سالخورده از یک سو بحران است و از سوی دیگر اگر با پاسخ دهنی مناسب به مشکلات اقتصادی و اجتماعی همراه باشد، "فرصتی" مناسب برای توسعه روابط اجتماعی و فردی است و عباراتی از قبیل صلح، دوستی و روابط Zhu, پویا ماحصل این نگاه به سالمدنان می‌باشد (۲۰۱۹).

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش ضمن بررسی مختصات و تصویر پردازی از شهر دوستدار سالمدنان در ایران ۲۰۵۰، در نگاه اول، جهت بسط و توضیح موضوع پژوهش، داشتن دیدی مبتنی بر مطالعات آینده مدنظر قرار گرفت. نگاه آینده پژوهی و دید تحلیل تصاویر آینده، داشتن نوعی نظم ذهنی زیباست و در عین حال، سرمایه‌ای با ارزش است؛ زیرا خروجی آن در نهایت تفاسیری چندبعدی است که به مدیران ارشد دولتی و کشوری کمک می‌کند تا از اشتباہات معمول و تصادفی در تصمیم‌گیری، از قبیل خودباؤری بیش از حد یا اهمیت قائل نشدن نسبت به عدم قطعیت‌های پیش رو، مصون بمانند و با تکیه بر صلاح آینده‌نگری و تدقیق و تحلیل جدی به تصمیم‌گیری در امور پردازند (Schoemaker, ۱۹۷۲).

¹ Nielsen, et all

- data in public sector. In Web Services: Concepts, Methodologies, Tools, and Applications (pp. 1749-1761): IGI Global.
3. Amer, M., Daim, T. U., & Jetter, A. (2013). A review of scenario planning. *Futures*, 46, 23-40.
  4. Amireault, S., Baier, J. M., & Spencer, J. R. (2019). Physical activity preferences among older adults: A systematic review. *Journal of aging and physical activity*, 27(1), 128-139.
  5. Bell, W. (2003). Foundations of Futures Studies: Human science for a new era: History, Purposes. Knowledge, Transaction Publishers, New Brunswick, NJ.
  6. Bussey, M. (2014). Concepts and effects: ordering and practice in foresight. *Foresight*, 16(1), 1-16.
  7. Dator, J. (1998). Introduction: The future lies behind! Thirty years of teaching futures studies. In: Sage Publications.
  8. Foster, L., & Walker, A. (2014). Active and successful aging: A European policy perspective. *The Gerontologist*, 55(1), 83-90.
  9. Goharinezhad, S., Maleki, M., Baradaran, H. R., & Ravaghi, H. (2016). A qualitative study of the current situation of elderly care in Iran: what can we do for the future? *Global health action*, 9(1), 32156.
  10. Jenkin, C. R., Eime, R. M., Westerbeek, H., O'Sullivan, G., & Van Uffelen, J. G. (2017). Sport and ageing: a systematic review of the determinants and trends of participation in sport for older adults. *BMC public health*, 17(1), 976.
  11. Jessop, B. (1995). The regulation approach, governance and post-Fordism: alternative perspectives on economic and political change?

است. با توجه به بحران سالمندی پیش رو در سال-های ۲۰۵۰ و کاهش نیروی فعال، بیشک مشکلات عدیده‌ای پیش روی سالمندان قرار خواهد گرفت. از این رو تحلیل‌گران و خطمنشی‌گذران، با تحلیل ارائه شده در ابعاد شهرهای دوستدار سالمند، می‌توانند به کیفیت زندگی سالمندان در آینده کمک شایانی کنند. در خصوص چگونگی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دولتها در شرایط کسری بودجه می‌توان گفت "سال‌هast دولت مردان ایران با مشکلات کسر بودجه مواجه هستند. لیکن این سکه دو رو دارد. یک روی آن متضمن دشوارتر شدن کار برنامه‌ریزی برای آینده است؛ چرا که باید با بودجه محدود، تحلیل‌ها، مطالعات و تحقیق‌های اثربخش انجام دهنده که به نظر می‌رسد، اگر نگوییم ناممکن ولی دشوار است. کاهش بودجه باعث خواهد شد تا تحلیل‌گران مجبور شوند فقط به مسائل مهم از دید جامعه سالمندان ایران ۲۰۵۰ پیردازند، آن هم با دیدی بلند مدت و آینده‌نگارانه و نه کوتاه مدت. از سوی دیگر کارگردانان متخصص، در صورت مواجهه با کمبود بودجه تلاش می‌کنند تا با خلاقیت و نوآوری، از مطلوب‌ترین روش‌ها و فنون برای تهیه گزارش‌های اثربخش استفاده کنند". که این یافته با نتایج تحقیقات ساتوس و همکاران (۲۰۱۹ Santos-Martín et al., 2019) در همسو می‌باشد) در بحث تصویر روابط پویا نیز باید گفت؛ به همان اندازه که کشیدن سیگار در دراز مدت کشیده است، ازدوا و افسردگی ناشی از زندگی کردن در خانه‌های با کیفیت پایین برای سالمندان خطرناک است. به نظر می‌رسد بتوان این مسائل را نیز از طریق تعامل بین نسلی تا حدود زیادی پوشش داد.

منابع

۱. صیدی، مظفر. (۱۳۸۹). عوامل ژئولوژیک جمهوری آذربایجان و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. *فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز*. ۱۵، ۶۵-۷۱.
2. Aggarwal, A. K. (2019). Opportunities and challenges of big

18. Santos-Martín, F., González García-Mon, B., González, J., Iniesta-Arandia, I., García-Llorente, M., Montes, C., . . . Benayas, J. (2019). Identifying past social-ecological thresholds to understand long-term temporal dynamics in Spain. *Ecology and Society*, 24(2).
19. Schmitter-Edgecombe, M., Lamb, R., McAlister, C., Vo, T., & Robertson, K. (2019). Development and psychometric properties of the Healthy Aging Activity Engagement Scale (HAAE). *Aging & mental health*, 23(3), 357-364.
20. Schoemaker, P. J. (1991). When and how to use scenario planning: a heuristic approach with illustration. *Journal of forecasting*, 10(6), 549-564.
21. Shallwani, S. M., Brosseau, L., Thomas, R., Poitras, S., Sikora, L., Ranger, M.-C., & King, J. (2019). Leisure physical activity in people with advanced cancer: a scoping review protocol. *Physical Therapy Reviews*, 24(1-2), 51-58.
22. Weimer, D. L., & Vining, A. R. (2017). Policy analysis: Concepts and practice: Routledge.
23. Zhu, Y. (2019). Active and Positive: The Connection between Active Aging and Positive Psychology. *Open Journal of Social Sciences*, 7(02), 147.
- Economy and society, 24(3), 307-333.
12. Jiao, H., Wei, J., & Cui, Y. (2010). An empirical study on paths to develop dynamic capabilities: From the perspectives of entrepreneurial orientation and organizational learning. *Frontiers of Literary Studies in China*, 4(1), 47-72.
13. Khan, H. (2018). Five hours a day: Systemic innovation for an ageing population.
14. Morgan, D. R. (2015). The dialectic of utopian images of the future within the idea of progress. *Futures*, 66, 106-119.
15. Nielsen, T.-T., Møller, T. K., Andersen, L. L., Zebis, M. K., Hansen, P. R., & Krstrup, P. (2019). Feasibility and health effects of a 15-week combined exercise programme for sedentary elderly: A randomised controlled trial. *BioMed research international*, 2019.
16. Olson, D. A., & Shultz, K. S. (2019). Lifespan Perspectives on Successful Aging at Work. In *Work Across the Lifespan* (pp. 215-234): Elsevier.
17. Salgado, S., & Berntsen, D. (2019). My future is brighter than yours: the positivity bias in episodic future thinking and future self-images. *Psychological research*, 1-17.

Identify the Characteristics of the Elderly-Friendly City in Iran 2050

Fereshteh Adib Roshan*, PhD Student of Sport Management, Islamic Azad University,
Mashhad, Iran

Mahdi Talebpour, Full Professor, Ferdowsi University of Mashhad, Associate Professor,
Mashhad, Iran

Hossein Peymanizad, Associate Professof of Islamic Azad University, Mashhad, Iran
Ali Asghar Purazat, Full Professor, University of Tehran, Tehran, Iran.

Received: 20 april 2019

Accepted: 12 June 2020

Abstract

The city, which loves the elderly, is a new approach in the field of urban studies that has received much attention from the World Health Organization. In order to identify and illustrate in this research, a qualitative approach and the method of data theory of the foundation were used. In this regard, using in-depth interviews with 20 experts in the fields of sports science, future research and demography, it was emphasized that they were experts in the field of aging. In the first stage of the research, 37 codes were extracted from 181 codes received from the interviews to identify and extract the coordinates of elderly friendly cities. The emergence of new and dynamic businesses, a healthy and dynamic body, dynamic relationships and a dynamic economy have been identified as the code of choice. According to the results of the research, the images presented of the coordinates of future cities in the present study have an identity borrowed from unknown futures and are of uncertainty. It is now realizing its possible future. Therefore, the images presented in this study tend to revolve around four general images of dynamic relationships, dynamic economics, healthy and dynamic body, and the emergence of new and emerging businesses.

Keywords: Future Coordinates, Image of the Future, Future Studies, Futurism and the Elderly, Friendly City for the Elderly.

* - Corresponding Author Email:

faroshan@yahoo.com